

Bror-Axel Lamberg 1.3.1923–4.5.2014

Professor emeritus Bror-Axel Lamberg avled den 4 maj 2014 i sitt hem i Grankulla i en ålder av 91 år. Bror-Axel "Atte" Lamberg är främst känd som tyreoidologins fader i vårt land. Han innehade en personlig universitetsprofessur i endokrinologi. Atte var en aktad och omtyckt endokrinolog såväl inom som utanför vårt lands gränser.

Atte Lamberg föddes i Helsingfors den 1 mars 1923. Hans far Axel Evert Lamberg avled samma år i lungtuberkulos och hans mor Anna Lamberg, född Perkowsky, blev ensamförsörjande. Tidigare hade familjens två förstfödda avlidit i tuberkulös meningit. Atte Lamberg tog studenten våren 1941 och inledde därefter en sommarkurs i oorganisk kemi vid högskolan i Jyväskylä. Högskolan stängdes dock på grund av kriget och Atte Lamberg ryckte in som frivillig den 27 juli 1941 i Aunuksen heimosotilaat. Han deltog också i fortsättningskriget 1941–1944 i Östkarelen. Efter genomgången officersutbildning kom han till JR12 den 2 januari 1944. Atte Lamberg belönades sedermera med Frihetskorset av 4:e klass.

Han gifte sig 1947 med sin kurskamrat, ögonläkaren Carin Olin och de fick dottern Christel 1949. Christel blev D-vitaminforskare och är professor i näringslära. År 1949 blev Atte Lamberg medicine licentiat, därefter specialist i invärtes medicin, 1960 specialist i endokrinologi och 1968 i radioisotoper.

Forskarbanan inleddes på IV Medicinska kliniken i Helsingfors. Där hand-

plockades Atte Lamberg av professor Johannes Wahlberg för att skriva en avhandling om det tyreoidestimulerande hormonet, TSH. Han disputerade 1953 om användningen av radioaktiv fosfor för att mäta TSH. 1971 erhöll han en personlig professur i endokrinologi vid Helsingfors universitet. Jodbristen i Finland var ett av hans centrala forskningsområden och hans insatser bidrog till tillsatsen av jod i koksalt.

Under 1950- och 1960-talet avlade Atte Lamberg s.k. postdokstudier i Boston, på Massachusetts Thyroid Clinic, och verkade som gästprofessor i Köpenhamn. Han hade livliga kontakter med den endokrinologiska kliniken vid Karolinska sjukhuset och verkade aktivt förutom i Danmark också inom det tyskspråkiga Europa samt i Italien. År 1965 i samband med den "V International Thyroid Conference" i Rom bildades den europeiska sköldkörtelföreningen, "European Thyroid Association" eller "ETA". Professor Bror-Axel Lamberg var en av de stiftande medlemmarna.

Atte var också en av grundarna av det medicinska forskningsinstitutet Minerva och efter att ha fått sin professur i endokrinologi vid Helsingfors universitet förlade han den endokrina forskningsverksamheten till Minerva. Han verkade som chef för Minerva 1959–1970. Sin kliniska läkargärning utförde han vid HUCS medicinska kliniker i Mejlans, där han ledde verksamheten tillsammans med Esko Nikkilä och vår arkiater Risto Pelkonen.

Atte Lamberg var sekreterare för Fin-

lands Endokrinologförening 1956–1959, vice ordförande 1962–1965 och ordförande 1966–1969, ordförande för FLS 1973, chefredaktör för Sällskapets Handlingar 1984–1989. Dessutom var han bland annat sakkunnig och ordförande för Signe och Ane Gyllenbergs stiftelse och styrelsemedlem (1973–1993) samt ordförande (1984–1990) för Nordisk Insulinfond i Köpenhamn.

Professor Bror-Axel Lambergs meritlista är lång. Han erhöll bland annat J W Runebergs pris 1955 och Matti Äyräpääpriset 1979 och han var hedersmedlem i Svenska Endokrinologföreningen, Finlands Endokrinologförening, polska endokrinologföreningen, hellenska endokrinologföreningen, European Thyroid Association och Finska Läkaresällskapet för att nämna några.

Jag citerar professor Peter Wahlberg: "Atte lämnade detta liv efter en ovanligt fullödlig gärning. Han fick en av alla erkända position i det fosterland som han skänkte sin första ungdom och han blev en internationell auktoritet av ovanliga mått. Detta uppnådde han genom sina intellektuella och mänskliga egenskaper, men utan att någonsin förlora den anspråkslöshet som var hans kännetecken".

Avslutningsvis ett citat av Atte Lamberg själv ur memoarboken "Till flydda tider – Minnen", som utkom 2011: "Ett stort tack, ty det har varit ett gott liv".

Camilla Schalin-Jäntti

IN MEMORIAM

Gisela Gästrin 1.1.1925–23.5.2014

Gisela Gästrin (född Dahm) föddes på nyårsdagen 1925 och avled den 23 maj 2014 i en ålder av 89 år. Hon tog studenten vid Brändö svenska samskola under kriget 1942 och tjänstgjorde sedan som sanitetslotta vid flera fält- och krigssjukhus. Därefter påbörjade hon sina medicinska studier vid Helsingfors universitet. Hon blev medicine kandidat 1950, medicine licentiat 1954 och disputerade för medicine och kirurgie graden 1994.

Hon påbörjade sin utbildning till radiolog på Invalidstiftelsens sjukhus och fortsatte sedan som röntgenassistentläkare vid HUCS. Efter att ha blivit specialist 1962 arbetade hon som avdelningsläkare på Cancerpoliklinikens röntgenavdelning till 1971. Under denna tid avlade hon kandidatexamen i naturvetenskaper.

Redan i början av sin läkarbana blev Gisela intresserad av onkologi, och framför allt av upplysning om cancersjukdomar. Vid sidan om sin röntgenläkartjänst vid Sjukhemmet Radium verkade hon som upplysningschef vid Cancerföreningen i Finland. Hon var stiftande medlem av föreningen Cancerpatienterna i Finland. Senare skulle hon också komma att starta föreningen ProMama.

Tack vare sitt intresse för tobaken och dess skadeverkningar samt människan och miljön blev hon kallad till Statens kommission för tobaksfrågor (1973) och invald i Nordiska rådets tobaksarbetsgrupp (1975). Hon var också sakkunnig

i tobaksfrågor för WHO, dvs. rökningens skadeverkningar och rökavvänjning (1981–1991).

Gisela blev känd för Mamaprogrammet, som hon utvecklade. I programmet visade hon hur kvinnor själv regelbundet skulle undersöka sina bröst för att möjliggöra tidigare diagnos av bröstcancer. År 1984 var hon sakkunnig för WHO:s bröstcancerprojekt i Sovjetunionen. Hon var en uppskattad föreläsare vid WHO:s möten och världskonferenser både om bröstcancer och rökning, och på hemmaplan på möten ordnade av ett flertal kvinnoföreningar. Hon skrev också flera artiklar och böcker om tobaksfrågor och om bröstcancerdiagnostik.

Som erkänsla för sin forskning och sitt arbete tilldelades Gisela Gästrin Folkhälsans förtjänsttecken, Marttaliittos förtjänsttecken i guld, Finlands Lejonordens riddartecken av första klass (1980), Finska Läkaresällskapets pris för betydande praktisk läkarinsats (1985) och Fredrika Runeberg-stipendiet (1987).

Till Giselas särintressen hörde musik och körsång. Gisela var en ofta sedd deltagare på Sällskapets möten och utflykter. Vi minns henne som en ambitiös och vänlig kollega, som alltid gick helhjärtat in för allt hon företog sig.

Gisela sörjs närmast av sin son med familj.

Kaj Tallroth

IN MEMORIAM

Filip Pettersson 3.9.1920–31.7.2014

Filip Pettersson var född i Kimito. Han blev diplomekonom 1945 efter studier i Hanken och ekonomie magister 1953. Han gjorde karriär i försäkringsbranschen efter bland annat studier i utlandet. Han blev anställd vid försäkringsbolaget Fennia 1949 och var biträdande direktör 1954–1959, vice VD 1959–1960 och VD 1960–1967. År 1967 blev Filip Pettersson chefdirektör för Helsingfors Aktiebank, vilket han var tills han avgick med pension 1983. Banken var då i gott skick.

Filip Pettersson hade mängder av förtroendeuppdrag i styrelser och organisationer, bl.a. Sigrid Juselius stiftelse, Konstsamfundet, Operahusstiftelsen, stiftelsen för Finlands Rominstitut, stiftelsen för Finlands Ateninstitut, Finland-Amerika Föreningen och många fler. Hans insatser inom finskt näringsliv var stora och han hade ett vidsträckt nätverk inom försäkringsvärlden.

Han tillhörde den keynesianska skolan, som säger att det kan existera en obalans mellan den totala produktionen och köpbenägenheten i ett land. Alltför stora svängningar i köpbenägenheten påverkar samhället negativt och Filip Pettersson skulle säkert ha intressanta synpunkter på dagsläget i vårt land. Han deltog på sin tid aktivt i debatten också efter sin pensionering och skrev regelbundet kolumner om

ekonomi i bl.a. Hufvudstadsbladet.

År 1985 tillsatte Finska Läkaresällskapet en kommitté för förnyandet av Sällskapets fonders förvaltning. Det var vid tiden för Albert de la Chapelles och Herman Adlercreutz ordförandeskap, med Kaj Tallroth som skattmästare. Kommittén leddes av Filip Pettersson. Han föreslog ett ekonomiskt råd till skattmästarens och styrelsens hjälp och var själv aktivt med till 1996, då han avgick av hälsoskäl. Resultatet av åtgärderna var slående och fonderna mår idag alldeles utmärkt.

För sina insatser blev Filip Pettersson kallad till hedersmedlem i FLS år 1989, som den första icke-medicinare eller icke-naturvetare. Han uppskattade hedersmedlemskapet enormt och var mycket stolt över det.

Filip var disciplinerad och mycket respektingivande. Jag hade förmånen att bli bekant med honom under studietiden på 1960-talet då sonen Ralf och jag pluggade för gallringskursen hemma hos Petterssons. Filip gav goda råd. Han sade att mycket arbete inte skadar, men att det är det ojorda som sliter ner. Trots allt allvar kunde han vara lekfull och humoristisk.

Familjen var mycket viktig för Filip Pettersson, men han blev tyvärr änklings tidigt. Han var stolt över sina barn och sonen Ralfs förtidiga död tog honom hårt. Han älskade sitt sommarställe vid

Vihtjärvi och det var också där han hösten 1996 fick sin cerebrala insult, som invalidiserade honom för resten av livet. Han upprätthöll sina sociala kontakter aktivt trots sitt handikapp och levde 18 år i rullstol i Folkhälsans hus vid Mannerheimvägen.

Henrik Riska

IN MEMORIAM

Herman Adlercreutz 10.4.1932–26.10.2014

Professor Carl Herman Thomas Adlercreutz avled i Helsingfors den 26 oktober 2014 i sviterna efter en hjärnskada som han ådrog sig i samband med ett fall. Han föddes i Helsingfors 1932 och blev 82 år. Efter att ha avlagt studentexamen i Grankulla 1950 började han studera medicin vid Helsingfors universitet. Studierna framskred raskt och han blev legitimerad läkare 1958 och ett år senare legitimerades han även i Sverige. Vid sidan av studierna intresserade han sig för idrott och tävlade om akademiska mästerskap i orientering, olika löpsträckor och rally. Han var mycket intresserad av naturen och företog otaliga fotvandringar i norra Finland. Trogen sin släkts militära traditioner belönades han med Reservofficersförbundets hedersplakett vid Sjöstridsskolan. Därutöver deltog han aktivt i studentlivet och var bland annat ordförande för Medicinarklubben Thorax. Arbetet för doktorsavhandlingen gjordes vid Karolinska Institutet i Stockholm under ledning av professor Egon Diczfalusy, i vars laboratorium han var forskningsassistent 1958–1961. Han disputerade för medicin och kirurgi doktorsgraden vid Helsingfors universitet 1963.

Adlercreutz började specialisera sig i inre medicin, men innan slutexamen var avlagd hade forskningen uppslukat honom helt och hållet. Han blev

vårt lands första professor i klinisk kemi vid Helsingfors universitet 1965 och samtidigt laboratorieöverläkare vid Helsingfors universitetscentralsjukhus. Han skötte dessa uppgifter till sin pensionering 1997. Åren 1983–1988 var han akademiprofessor vid Finlands akademi.

Herman Adlercreutz var en framgångsrik forskare. Han såg till att de metoder han använde var effektiva och pålitliga och vid behov utvecklade han nya metoder. Han delade gärna med sig av de metoder han utvecklat, vilket gjorde att han snabbt kunde bygga upp ett omfattande nätverk av finländska och internationella forskare. Den starka viljan att med sin gedigna kunskap hitta ny information ledde honom till att undersöka sjukdomar som är starkt beroende av hormoner, t.ex. bröstcancer och prostatacancer. Med ett förflutet som idrottsman gjorde han en stor forskningsinsats även inom idrottsfysiologin, och han hörde till den medicinska kommissionen för de nationella olympiska kommittéerna i Europa.

Redan tidigt blev Herman Adlercreutz övertygad om betydelsen av en sund kost för människan och han intresserade sig speciellt för rågbrödets och dess fibrers positiva inverkan på hälsan. Därutöver upptäckte han ett flertal andra komponenter i kosten av

betydelse för hälsan och han uppnådde inom detta område samt som hormonforskare en mycket synlig internationell position. Hans omfattande arbeten om förhållandet mellan könshormoner och fettomsättningen bör också nämnas i detta sammanhang.

Det är inte överraskande att den framgångsrika forskningsverksamheten förlänade Herman Adlercreutz stor uppskattning. Förutom sina ledande positioner inom medicinen och framför allt inom den medicinska forskningen, verkade han som Finska Läkarsällskapets ordförande 1986–1989, som ordförande för Samfundet Folkhälsan 1993–1998 och som chef för Folkhälsans forskningslaboratorium 1996–2001.

Herman Adlercreutz var en mycket vänlig och viljestark person, som knöt långvariga vänskapsband med sina forskarkolleger här hemma och internationellt. Han var alltid villig att stödja unga forskare. Typiska särdrag för Herman Adlercreutz var att han var nyfiken och orädd att ta sig an nya forskningsområden, som han ägnade sig åt av hela sitt hjärta.

Skribenterna är Herman Adlercreutz arbetskamrater och vänner.

Matti J. Tikkanen
Per-Henrik Groop
Reijo Vihko